

Vestibüler Bozukluklarda Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Vestibüler Bozukluklarda Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=32520>

Özet

Vestibüler Bozukluklarda Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği (VBG-YAÖ), vestibüler disfonksiyonu olan bireylerin günlük yaşam aktivitelerini gerçekleştirme yetenekleri üzerindeki kısıtlılık düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle baş dönmesi, dengesizlik ve **vertigo** gibi semptomların kişinin fonksiyonel yaşamı üzerindeki etkisini nicel olarak belirlemeyi hedefler. Sunulan çalışmada, ölçeğin Türkçe diline uyarlanması, **geçerlik** ve **güvenirlilik** özelliklerinin Türk popülasyonunda incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu adaptasyon, **fizyoterapi** ve rehabilitasyon alanında klinik değerlendirme ve tedavi etkinliğinin takibi açısından önemli bir kaynak sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Vestibüler bozukluklar, Günlük Yaşam Aktiviteleri, VBG-YAÖ, Türkçe adaptasyon, geçerlik, güvenirlilik, denge, rehabilitasyon, **vertigo**.

Yazarlar

Betül Çiçek Çınar, Feyma Kaya, Anna Pia Sjöstrand, Rengin Alpar, Serap Aksoy.

Amaç

Vestibüler Bozukluklarda Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği'nin temel amacı, **vestibüler bozukluklar** nedeniyle ortaya çıkan fonksiyonel kısıtlılıklar, hastanın kendi algısı üzerinden detaylı ve sistematik bir şekilde değerlendirmektir. Bu ölçek, hastaların günlük rutinlerini (yürüme, oturma, alıştırma vb.) gerçekleştirirken yaşadıkları zorlukların derecesini belirlemede kullanılır.

Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasının spesifik amacı ise, orijinal ölçeğin psikometrik özelliklerini (yapı geçerliliği, iç tutarlılık ve test-tekrar test güvenirliliği) Türk kültürüne ve diline uygun bir şekilde sağlamak ve böylece Türkiye'deki klinisyenler ve araştırmacılar için standardize edilmiş, güvenilir bir araç sağlamaktır. Bu sayede, vestibüler rehabilitasyon programlarının etkinliği daha doğru ölçülebilmektedir.

Yapı (Ölçülen Yapı)

Ölçek, **Günlük Yaşam Aktiviteleri** (GYA) üzerindeki vestibüler semptomların etkisini ölçen çok boyutlu bir yapıyı değerlendirir. Ölçülen temel yapı, vestibüler disfonksiyonun neden olduğu denge sorunları ve baş dönmesi hissiyatının, temel ve enstrümantal günlük yaşam görevlerinin yerine getirilme derecesini ne kadar kısıtladığıdır.

Genellikle ölçek, üç ana alt boyutta fonksiyonel kısıtlılıklar ele alır: 1) Fonksiyonel Mobilite (yürüme, merdiven çıkma gibi hareketle ilgili aktiviteler), 2) Enstrümantal Aktiviteler (alışverişi, yemek pişirme gibi karmaşık görevler) ve 3) Öz Bakım Aktiviteleri (giyinme, banyo yapma gibi kişisel bakım görevleri). Bu yapılar, hastanın yaşam kalitesini doğrudan etkileyen alanları kapsamaktadır.

Geçerlik

Çınar ve arkadaşları (2017) tarafından yürütülen Türkçe uyarlama çalışmasında, ölçeğin **geçerlik** çalışmaları detaylıca incelenmiştir. Yapı geçerliğini değerlendirmek için **faktör analizi** kullanılmıştır.

Kriter geçerliği kapsamında, VBG-YAÖ puanlarının Dizziness Handicap Inventory (DHI) gibi benzer yapıları ölçen diğer ölçeklerle anlamlı ve güçlü korelasyon gösterdiği tespit edilmiştir. Bu yüksek korelasyon, VBG-YAÖ'nün vestibüler engellilik düzeyini ölçmede geçerli bir araç olduğunu desteklemektedir. İçerik geçerliği ise uzman görüşleri alınarak sağlanmıştır.

Güvenirlilik

Ölçeğin **güvenirlilik** analizi, iç tutarlılık ve test-tekrar test yöntemleriyle değerlendirilmiştir. İç tutarlılık için hesaplanan Cronbach Alfa katsayısı, ölçeğin genelinde oldukça yüksek bulunmuştur (Örneğin, $\alpha > 0.90$). Bu değer, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü göstermektedir.

Test-tekrar test güvenirliliği, semptomları stabil olan hastalar üzerinde belirli bir zaman aralığıyla (örneğin 7-14 gün) ölçüm yapılarak incelenmiştir. Puanlar arasındaki yüksek korelasyon (örneğin, $ICC > 0.90$), ölçeğin zaman içinde kararlı sonuçlar verdiğini ve klinik uygulamada güvenle kullanılabileceğini teyit etmiştir.

Faktör Analizi

Türkçe adaptasyon çalışmasında, orijinal ölçeğin faktör yapısını doğrulamak veya Türk popülasyonuna özgü yeni bir yapı belirlemek amacıyla Doğrulayıcı veya Açıklayıcı **Faktör Analizi** (DFA/AFA) uygulanmıştır. Bu analizler sonucunda, ölçeğin genellikle orijinal üç faktörlü yapıyı (Fonksiyonel Mobilite, Enstrümantal Aktiviteler ve Öz Bakım) koruduğu, ancak bazı maddelerin kültürel veya dilsel farklılıklar nedeniyle farklı faktörlere yüklenebildiği görülmüştür.

Elde edilen faktör yükleri ve model uyum indeksleri, Türkçe formunun yapısal olarak kabul edilebilir düzeyde olduğunu ve vestibüler disfonksiyonun fonksiyonel etkisini çok boyutlu olarak ölçme yeteneğine sahip olduğunu göstermiştir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarlama

Format: Hastanın kendisinin doldurduğu öz bildirim ölçeği (Self-report questionnaire).

Mevcut Diller: Türkçe, Orijinal dil (Genellikle İngilizce veya İsveççe).

Popülasyon Grubu: Vestibüler bozuklukları tanıyan veya kronik denge ve baş dönmesi şikayeti olan yetişkin hastalar.

Yaş Grubu: Yetişkinler (18 yaş ve üzeri).

Popülasyon Detayları: Benign Paroksizmal Pozisyonel Vertigo (BPPV), vestibüler nörit, Meniere hastaları veya diğer santral/periferik vestibüler patolojilere sahip bireyler.

Test Metodolojisi: Ölçek maddeleri, hastanın son bir ay veya bir hafta içerisindeki deneyimlerine göre, ilgili GYA'yı gerçekleştirirken ne kadar zorlandığını belirten bir Likert tipi derecelendirme sistemi kullanır. Derecelendirme sistemi genellikle 0 (hiç zorlanmadım) ile 4 (çok zorlandım/yapamadım) arasında değişir.

Şinler, Ücret ve Test Yaşı

Ölçeğin orijinal versiyonunun kullanımı telif haklarına tabi olabilir. Türkçe adaptasyonunun kullanımı için sorumlu yazar Betül Çiçek Çınar ile iletişime geçilmesi önerilir.

Sorumlu Yazar: Betül Çiçek Çınar

Test Yaşı (Türkçe Adaptasyon): 2017

Ücret: Ticari olmayan akademik veya klinik araştırmalarda kullanım koşulları için yazara danışılmalıdır.

Kaynaklar

Çınar, B. Ç., Kaya, Ş., Sjöstrand, A. P., Alpar, R., & Aksoy, S. (2017). Vestibüler Bozukluklarda Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Dergisi*, 28(1), 1-11. Doi: 10.21653/tfrd.330499.

Çalışmanın orijinal makalesine Dergipark üzerinden erişim sağlanabilir: dergipark.gov.tr.

Sorumlu Yazar İletişim: betul.cinar@hacettepe.edu.tr

Vestibüler Bozukluklarda Günlük Yaşam Aktiviteleri Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmalı ve hiçbir şekilde değiştirilmemelidir. Ölçek maddeleri kaynak içerikte mevcut değildir. Bu nedenle, maddeler listelenememektedir.

Kaynak içerikte ölçek maddeleri bulunmadığından, bu bölüm boş bırakılmıştır.

ARABPSYCHOLOGY.COM